

STORTINGET

Innst. 250 L

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 49 LS (2018–2019)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i skipsarbeidsloven mv. og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 258/2018 av 5. desember 2018 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2015/1794 om arbeidsrettigheter for sjøfolk

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Hovedinnhold i proposisjonens del L

Prop. 49 LS (2018–2019) er todelt, da det både fremmes forslag til lovendringer og bes om samtykke til godkjenning av beslutninger fattet av EØS-komiteen. Det er derfor nødvendig å avgi to innstillinger, Innst. 250 L (2018–2019) og Innst. 251 S (2018–2019).

I Innst. 251 S (2018–2019) behandles Stortingets samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 258/2018 av 5. desember 2018 om endring av EØS-avtalens vedlegg XVIII.

I denne innstillingen behandles lovforslagene som følge av EØS-komiteens beslutning av 5. desember 2018 om å innlemme europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2015/1794 om endring av europaparlaments- og rådsdirektiv 2008/94/EF, 2009/38/EF, 2002/14/EF og rådsdirektiv 98/59/EF og 2001/23/EF i EØS-avtalen. Endringene gjelder arbeidsrettigheter for sjøfolk.

Det fremmes i proposisjonen forslag til endringer i følgende lover:

- lov 21. juni 2013 nr. 102 om stillingsvern mv. for arbeidstakere på skip (skipsarbeidsloven),

- lov 12. juni 1987 nr. 48 om norsk internasjonalt skipsregister (NIS-loven),
- lov 23. august 1996 nr. 63 om allmenngjøring av bestemmelser i tariffavtale om europeiske samarbeidsutvalg m.v. (lov om europeiske samarbeidsutvalg m.v.).

Det vises til proposisjonens kapittel 2, der bakgrunnen for forslaget er nærmere gjort rede for.

For å tilrettelegge for gjennomføringen av endringsdirektivet ble forslag om endringer i skipsarbeidsloven og lov om europeiske samarbeidsutvalg m.v. sendt på høring 30. mars 2017, med frist for innspill 12. mai 2017.

På bakgrunn av at enkelte høringsinstanser påpekte at rettsvirkningene som følger av direktiv om virksomhetsoverdragelse (2001/23/EF), ikke var tilstrekkelig omtalt, var det behov for en supplerende høringsrunde, begrenset til endringer i skipsarbeidsloven for å gjennomføre direktiv 2001/23/EF om virksomhetsoverdragelse og direktiv 2002/14/EF om informasjon til og konsultasjon med arbeidstakere. Høringsnotatet ble sendt på høring 6. februar 2018 med frist for innspill 6. mars 2018.

Høringsinstansene er generelt positive til at endringsdirektivet gjennomføres i norsk rett. Det er enighet om at gjennomføringen samlet sett vil innebære en styrking av sjøfolks arbeidstakerrettigheter.

Når det gjelder høringsuttalelsene knyttet til gjennomføringen av de enkelte arbeidsrettsdirektivene, vises det til gjennomgangen av hvert enkelt direktiv og de konkrete lovforslagene under de ulike kapitlene i proposisjonen.

Endringene i direktiv 2008/94/EF om vern av arbeidstakerne ved arbeidsgiverens insolvens er allerede gjennomført ved endring i forskrift 28. oktober 1998

nr. 999 om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv. Direktiv 2008/94/EF er derfor ikke omtalt nærmere i proposisjonen.

I skipsarbeidsloven foreslås nye bestemmelser om arbeidsgivers plikt til å gi tillitsvalgte relevante opplysninger før beslutning om masseoppsigelse (§ 5-1). Videre foreslås nye bestemmelser om overdragelse av en virksomhet eller en del av en virksomhet (nytt kapittel 5 A), i tillegg til at anvendelsesområdet til kapittel 11 om informasjon og drøfting med arbeidstakernes representanter foreslås utvidet (§§ 11-1 og 11-2).

NIS-loven § 8 første ledd inneholder en omfattende liste over bestemmelser i skipsarbeidsloven som kan fravikes i tariffavtale. Etter endringsdirektivet vil flere av disse bestemmelsene ikke lenger kunne fravikes. Det vil likevel fortsatt være adgang til å fravike skipsarbeidsloven ny § 5 A-2 (vern mot oppsigelse ved virksomhetsoverdragelse) og § 11-2 (gjennomføring av plikten til informasjon og drøfting) i tariffavtale, i tråd med endringsdirektivet.

I lov om europeiske samarbeidsutvalg m.v. må § 1 annet ledd oppheves, slik at loven også kommer til anvendelse for arbeidstakere i utenriks sjøfart.

1.2 Direktiv 98/59/EF om masseoppsigelser

Det vises til kapittel 4 i proposisjonen, der direktiv 98/59/EF om masseoppsigelser, gjeldende rett, forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn er nærmere redegjort for.

1.2.1 Departementets vurderinger

FORSLAG TIL ENDRINGER I SKIPSARBEIDSLOVEN

Det foreslås å presisere innholdet av masseoppsigelsesbegrepet i skipsarbeidsloven § 5-1 annet ledd for å sikre bedre samsvar med definisjonen i masseoppsigelsesdirektivet artikkel 1 nr. 1 bokstav a. Endringen medfører også at definisjonen samsvarer med arbeidsmiljøloven § 15-2 første ledd. Det fremgår allerede av forarbeidene til skipsarbeidsloven at masseoppsigelsesbegrepet i skiparbeidsloven skal forstås på samme måte som i arbeidsmiljøloven § 15-2. Det foreslås å endre ordlyden i annet ledd for å tydeliggjøre at oppsigelser av minst ti arbeidstakere innenfor et tidsrom på 30 dager skal anses som en masseoppsigelse.

Krav som følger av masseoppsigelsesdirektivet, henholdsvis av artikkel 3 nr. 2 annet ledd og artikkel 4 nr. 1, bør inntas i skipsarbeidsloven.

Det foreslås at tilsvarende bestemmelser som i arbeidsmiljøloven § 15-2 tredje til femte ledd tas inn som nytt tredje til femte ledd i skipsarbeidsloven § 5-1. Videre foreslås det at det presiseres i lovteksten at skipsarbeidsloven § 5-1 nytt tredje ledd kun kommer til anvendelse ved oppsigelser etter annet ledd (masseoppsigelser). Det foreslås samtidig noen språklige endringer i § 5-1 annet ledd ved at begrepet «drøftelser» erstattes

med «drøftinger». Endringen bringer bestemmelsen i samsvar med formuleringene ellers i loven, jf. kapittel 11 om informasjon og drøfting.

FORSLAG TIL ENDRINGER I NIS-LOVEN

Når det gjelder bestemmelser om drøfting før beslutning om oppsigelse, er dette rettigheter som ble innført i forbindelse med skipsarbeidsloven i 2013, jf. § 5-1. Ved innføringen av denne bestemmelsen i norsk rett uttalte både et mindretall i skipsarbeidslovutvalget og Norges Rederiforbund at det av konkurransehensyn og prinsipielle hensyn var uheldig å innføre særnorske krav for skipsfarten på områder hvor EU-retten åpner for å gjøre unntak. Det ble samtidig gitt adgang i NIS-loven til å fravike skipsarbeidsloven § 5-1 annet ledd i tariffavtale.

Unntaksadgangen i direktivet er nå opphevet ved endringsdirektivet artikkel 4. Det vil derfor ikke lenger være adgang til å tariffeste en annen løsning enn den etter dagens § 5-1 annet ledd og nytt tredje til femte ledd. Det foreslås derfor at skipsarbeidsloven § 5-1 annet ledd strykes fra oppramsingen av bestemmelser som kan fravikes i tariffavtale, jf. forslag til endringer i NIS-loven § 8 første ledd.

1.3 Direktiv 2001/23/EF om virksomhetsoverdragelse

Det vises til kapittel 5 i proposisjonen, der direktiv 2001/23/EF om virksomhetsoverdragelse, høringen og generelt om høringsinstansenes syn og rammer for lovarbeidet er nærmere redegjort for.

1.3.1 Virkeområde

Det vises til kapittel 5.4, der direktivets virkeområde, gjeldende rett, forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn er nærmere gjort rede for.

1.3.1.1 DEPARTEMENTETS VURDERINGER

Bestemmelsene i nytt kapittel 5 A i skipsarbeidsloven foreslås å nummereres til §§ 5 A-1 til 5 A-5 for å sikre samsvar med den øvrige paragraferingen i skipsarbeidsloven.

Overføring av sjøgående skip

Bestemmelsen er ny og er et resultat av forpliktelsene etter virksomhetsoverdragelsesdirektivet. Direktivet kan forstås slik at «overføring av sjøgående skip» skal synliggjøre at en arbeidstakergruppe som tidligere kunne unntas fra virksomhetsoverdragelsesdirektivet, ikke lenger kan unntas. Overføring av sjøgående skip vurderes derfor verken å være nødvendig eller tilstrekkelig for at det skal være tale om en virksomhetsoverdragelse.

Overføring av fysiske aktiva, herunder også skip, vil imidlertid kunne være et moment i helhetsvurderingen av om det foreligger en virksomhetsoverdragelse. Dette

er også i samsvar med hvordan overdragelsesvurderingen skal foretas etter nåværende § 5-6 fjerde ledd og etter rettspraksis fra EU- og EFTA-domstolen.

Endringene foreslås fastsatt i skipsarbeidsloven ny § 5 A-1 første ledd første punktum, sml. § 5-17 første ledd i høringsforslaget.

Begrepet «sjøgående» vil imidlertid kunne ha betydning for unntakshjemmelen i den foreslåtte § 5 A-1 første ledd tredje punktum. Både forarbeidene og rettspraksis er klare på at oppsigelsesvernet etter skipsarbeidsloven § 5-6 fjerde ledd (tidligere sjømannsloven § 19 nr. 1 femte ledd) ikke gjelder ved overdragelser av ett enkelt skip. Gjeldende rett skiller derfor ikke mellom overdragelser av sjøgående og ikke-sjøgående skip på dette punktet.

Unntaket om overdragelse av skip er nytt i direktivet, og det foreligger derfor ikke rettspraksis fra EU-domstolen for dette på nåværende tidspunkt.

For å videreføre dagens rettstilstand foreslås det at unntaket skal komme til anvendelse ved overdragelser som utelukkende gjelder skip, jf. ny § 5 A-1 første ledd tredje punktum.

Nærmere om virksomhetsoverdragelsesbegrepet

Organiseringen av skipsfartsnæringen er kompleks, og vurderingene knyttet til virksomhetsoverdragelse vil ofte kunne være vanskelige og sammensatte.

Ved vurderingen av skipsarbeidslovens bestemmelser om virksomhetsoverdragelse vil det være relevant å se hen til arbeidsmiljøloven kapittel 16 og dets forarbeider, samt til rettspraksis fra EU- og EFTA-domstolen.

Det foreslås at fortolkningen av virksomhetsoverdragelsesdirektivet artikkel 1 nr. 1 bokstav b kodifiseres i ny § 5 A-1 første ledd annet punktum. Det vil dermed kreves en overføring av en selvstendig økonomisk enhet som beholder sin identitet etter overføringen, for at det skal være tale om en virksomhetsoverdragelse.

Det vises til proposisjonens kapittel 5.4.5, der virksomhetsoverdragelsesbegrepet er nærmere redegjort for.

Geografisk virkeområde

Det foreslås at forpliktelsene etter endringsdirektivet artikkel 5, jf. artikkel 1 nr. 2 og nr. 3 i virksomhetsoverdragelsesdirektivet, gjennomføres i skipsarbeidsloven § 5 A-1 annet ledd.

En geografisk begrensning foreslås for hele kapitlets virkeområde, med unntak av oppsigelsesvernet i § 5 A-2. Virkeområdet for dagens oppsigelsesvern bør ikke innnevres som følge av at endringsdirektivet nå gjennomføres.

Paragraf 5 A-3 til 5 A-5 i nytt kapittel 5 A i skipsarbeidsloven vil dermed gjelde i følgende tilfeller:

- erververen ligger innenfor EØS og erverver en virksomhet eller en del av en virksomhet fra EØS, eller

- erververen ligger utenfor EØS, erverver en virksomhet eller en del av en virksomhet fra EØS, og den ervervede virksomheten forblir innenfor EØS.

1.3.2 Oppsigelsesvern

Det vises til proposisjonens kapittel 5.5, der direktivets bestemmelse, gjeldende rett, forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn er redegjort for.

1.3.2.1 DEPARTEMENTETS VURDERINGER

Forslag til ny bestemmelse om oppsigelsesvern

Adgangen til å bestemme at arbeidsforholdet skal opphøre, skal kun benyttes unntaksvis. I forarbeidene til arbeidsmiljøloven fra 1977 ble den tilsvarende hjemmelen i arbeidsmiljøloven betegnet som en «sikkerhetsventil».

Direktivet artikkel 4 nr. 1 annet ledd gir ikke et oppsigelsesvern der oppsigelsen er begrunnet i økonomiske, tekniske eller organisatoriske årsaker som medfører endringer i arbeidsstyrken. Denne begrensningen vurderes å være tilstrekkelig regulert av saklighetsvilkåret i gjeldende § 5-6 første til tredje ledd i skipsarbeidsloven.

Det foreslås på denne bakgrunn at skipsarbeidsloven § 5-6 fjerde ledd oppheves, og at forpliktelsene etter artikkel 4 i virksomhetsoverdragelsesdirektivet gjennomføres i ny § 5 A-2 om vern mot oppsigelse.

Med bakgrunn i at lovforslaget for det materielle virkeområdet i § 5 A-1 (sml. § 5-17 i høringsforslaget) ikke er begrenset til tilfeller der virksomhetsoverdragelsen også omfatter en overføring av sjøgående skip, er det ikke nødvendig å angi at oppsigelsesvernet i § 5 A-2 gjelder uavhengig av om sjøgående skip overføres. Det vil dermed heller ikke være nødvendig med en særskilt regulering av det materielle virkeområdet for NIS-skip.

Særlig om NIS-loven

Helt siden vedtakelsen av NIS-loven i 1987 har man, for arbeidstakere på NIS-skip, kunnet fravike bestemmelsene om oppsigelsesvern ved virksomhetsoverdragelse i tariffavtale. Vernet er i dag regulert i skipsarbeidsloven § 5-6 fjerde ledd, som nå foreslås opphevet.

Etter virksomhetsoverdragelsesdirektivet artikkel 4 nr. 1 annet ledd kan medlemsstatene unnta en særlig kategori av arbeidstakere som ikke er omfattet av medlemsstatenes lovgivning eller praksis med hensyn til oppsigelsesvern. Arbeidstakere på NIS-skip vurderes å falle innenfor denne unntaksadgangen.

I motsetning til flere av de øvrige «kan»-bestemmelsene i direktivene som nå gjøres gjeldende for sjøfolk, sikrer gjennomføringen av unntaksregelen i artikkel 4 nr. 1 annet ledd at gjeldende rett videreføres.

Samtidig med opphevelsen av skipsarbeidsloven § 5-6 fjerde ledd foreslås det derfor endringer i NIS-loven § 8 første ledd. Skipsarbeidsloven § 5-6 fjerde ledd foreslås strøket fra oppramsingen av bestemmelser som

kan fravikes i tariffavtale, jf. forslaget til endringer i NIS-loven § 8 første ledd.

I tråd med virksomhetsoverdragelsesdirektivet artikkel 4 nr. 1 annet ledd videreføres samtidig tilsvarende adgang til å fravike ny § 5 A-2 om oppsigelsesvern ved virksomhetsoverdragelser i NIS-loven.

1.3.3 Overføring av rettigheter og plikter som følger av arbeidsforholdet

Det vises til proposisjonens kapittel 5.6, der direktivets bestemmelse, gjeldende rett, forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn er redegjort for.

1.3.3.1 DEPARTEMENTETS VURDERINGER

Det foreslås at forpliktelserne etter artikkel 3 nr. 1 i virksomhetsoverdragelsesdirektivet gjennomføres i skipsarbeidsloven § 5 A-3 første ledd. Innføringen av ny § 5 A-3 første ledd avklarer at rettigheter og plikter etter ansettelsesforholdet skal overføres, og vil dermed innebære en styrking av sjøfolks rettigheter ved virksomhetsoverdragelser.

1.3.4 Overføring av individuelle arbeidsvilkår som følger av tariffavtale

Det vises til proposisjonens kapittel 5.7, der direktivets bestemmelse, gjeldende rett, forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn er redegjort for.

1.3.4.1 DEPARTEMENTETS VURDERINGER

Det foreslås at det innføres en ny bestemmelse i skipsarbeidsloven som forplikter den nye arbeidsgiveren til å opprettholde de individuelle arbeidsvilkårene som følger av tariffavtalen som den tidligere arbeidsgiveren var bundet av.

Det foreslås at den nye bestemmelsen fastsettes i skipsarbeidsloven ny § 5 A-3 annet ledd. Bestemmelsen bygger på ordlyden i virksomhetsoverdragelsesdirektivet artikkel 3 nr. 3.

1.3.5 Kollektive pensjonsrettigheter

Det vises til proposisjonens kapittel 5.8, der direktivets bestemmelse, gjeldende rett, forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn er redegjort for.

1.3.5.1 DEPARTEMENTETS VURDERINGER

Det foreslås å følge hovedregelen etter virksomhetsoverdragelsesdirektivet artikkel 3 nr. 4 artikkel 3 nr. 4 bokstav a og at pensjonsunntaket gjennomføres i skipsarbeidsloven ved ny § 5 A-3 tredje ledd.

1.3.6 Representasjon

Det vises til proposisjonens kapittel 5.9, der direktivets bestemmelse, gjeldende rett, forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn er redegjort for.

1.3.6.1 DEPARTEMENTETS VURDERINGER

Det foreslås at virksomhetsoverdragelsesdirektivet artikkel 6 gjennomføres i skipsarbeidsloven ny § 5 A-4 om representasjon.

1.3.7 Informasjon og drøfting

Det vises til proposisjonens kapittel 5.10, der direktivets bestemmelse, gjeldende rett, forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn er redegjort for.

1.3.7.1 DEPARTEMENTETS VURDERINGER

Det foreslås at det fastsettes en ny bestemmelse i skipsarbeidsloven om informasjon og drøfting. Bestemmelsen foreslås fastsatt i ny § 5 A-5.

Etter direktivet er overdrageren og erververen ikke pliktige til å drøfte virksomhetsoverdragelsen med arbeidstakernes representanter, men de plikter likevel å informere de tillitsvalgte. Denne informasjonsplikten foreslås fastsatt i ny § 5 A-5 første ledd.

I lovforslaget § 5 A-5 annet ledd sikres informasjonsflyten til arbeidstakere der virksomheten ikke har tillitsvalgte.

Dersom den tidligere eller den nye arbeidsgiveren planlegger tiltak overfor de ansatte, pålegger direktivet artikkel 7 nr. 2 også en drøftingsplikt. Det foreslås at denne fastsettes i § 5 A-5 tredje ledd.

Det foreslås at informasjon skal gis, og drøfting skal skje, så tidlig som mulig. Ved at arbeidstakerne får denne informasjonen tidligst mulig, vil de være bedre rustet til å vurdere konsekvensene av overdragelsen.

1.3.8 Sanksjoner

Det er ikke fremmet forslag til egne sanksjonsbestemmelser ved brudd på de nye reglene i skipsarbeidsloven om virksomhetsoverdragelser.

Arbeidsmiljøloven har heller ikke særskilte sanksjonsbestemmelser ved overtredelse av kapittel 16 om virksomhetsoverdragelse.

Den foreslåtte bestemmelsen i skipsarbeidsloven om informasjon og drøfting, nå foreslått inn tatt som ny § 5 A-5, utløser heller ikke egne rettsvirkninger.

De berørte arbeidstakerne vil kunne håndheve sine rettigheter etter det nye kapitlet om virksomhetsoverdragelse på en effektiv måte.

En arbeidstaker vil kunne prøve gyldigheten av en oppsigelse etter ny § 5 A-2, jf. §§ 5-10 og 5-11. Videre gir skipsarbeidsloven § 12-4 hjemmel til å straffe den som på vegne av arbeidsgiveren eller rederiet forsettlig eller grovt uaktsomt lar en arbeidstaker være ansatt på vesentlig andre vilkår enn de som fremgår av loven, forskifter gitt i medhold av loven, eller tariffavtale som gjelder for arbeidstakeren. Etter § 12-3 kan Sjøfartsdirektoratet også ilegge overtredelsesgebyr ved overtredelse av én eller flere angitte bestemmelser, inkludert kapittel 11 om informasjon og drøfting.

En trussel om overtredelsesgebyr kan være et effektivt virkemiddel for å sikre at nødvendig informasjon gis, og at drøfting gjennomføres, også ved virksomhetsoverdragelser. I likhet med problemstillingene knyttet til ytterligere harmonisering med arbeidsmiljølovens regler redegjort for i proposisjonens i kapittel 5.3, krever imidlertid spørsmålet om en eventuell innføring av en overtredelsesgebyrhjemmel en nærmere vurdering i samråd med partene. Brudd på informasjons- og drøftingsplikten etter ny § 5 A-5 bør veie tungt i domstolens vurdering av saksbehandlingen ved oppsigelser i forbindelse med driftsinnskrenkninger.

1.4 Direktiv 2002/14/EF om informasjon til og konsultasjon med arbeidstakere

Det vises til proposisjonens kapittel 6, der det redegjøres nærmere for direktiv 2002/14/EF om informasjon til og konsultasjon med arbeidstakere, gjeldende rett, forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn.

1.4.1 Departementets vurderinger

Det er nødvendig med lovregulering for å oppnå direktivets forpliktelser, og det foreslås derfor at skipsarbeidsloven § 11-1 annet ledd oppheves, slik at reglene om informasjon og drøfting i kapittel 11 vil komme til anvendelse for arbeidstakere på alle norske skip.

Videre foreslås det at § 11-4 oppheves, slik at det vil være en plikt for arbeidsgiveren til å gjennomføre informasjon og drøfting med arbeidstakernes representanter i saker som kan ha betydning for ansettelsesforholdet, uten at dette kan fravikes i tariffavtale.

Det er viktig at arbeidslivets parter har stor avtalefrihet knyttet til hvordan informasjons- og drøftingsplikten skal gjennomføres. Det er ikke ønskelig at reglene om informasjon og drøfting i § 11-2 skal stå i veien for å videreføre eksisterende løsninger som partene har avtalefestet, og som fungerer på en hensiktsmessig måte.

Det foreslås derfor at det gis adgang til å fravike bestemmelsene i § 11-2 om gjennomføringen av informasjon og drøfting i tariffavtale, jf. forslaget til § 11-2 nytt fjerde ledd. Forslaget vurderes å være i samsvar med arbeidstakerdirektivet.

Det foreslås samtidig at NIS-loven § 8 første ledd endres slik at kun skipsarbeidsloven § 11-2 kan fravikes i tariffavtale, og ikke hele kapittel 11. Dette sørger for at partenes avtalefrihet holdes innenfor arbeidstakerdirektivets rammer.

1.5 Direktiv 2009/38/EF om opprettelse av et europeisk samarbeidsutvalg

Det vises til proposisjonens kapittel 6, der det redegjøres nærmere for direktiv 2009/38/EF om opprettelse av et europeisk samarbeidsutvalg, gjeldende rett, forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn.

1.5.1 Departementets vurderinger

Det foreslås at unntaket for arbeidstakere i utenriks sjøfart i lov om europeiske samarbeidsutvalg m.v. § 1 annet ledd oppheves.

Det er også føyd til et nytt ledd i artikkel 10 nr. 3 i ESU-direktivet som gir nærmere anvisninger om deltakelse i møter for medlemmer i europeiske samarbeidsutvalg mv., som er en del av besetningen på sjøgående skip. Bestemmelsen vil bli gjennomført ved å ta den inn i forskrift om europeiske samarbeidsutvalg mv.

1.6 Henvisninger til opphevede lover

Det foreslås endringer i skipsarbeidsloven § 4-2 første ledd og § 10-1 som følge av at bestemmelsene viser til lover som nå er opphevet. Det vises til proposisjonens kapittel 8, hvor det er nærmere redegjort for endringene.

1.7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Det legges til grunn at gjennomføringen av EØS-komiteens beslutning og de tilhørende lovendringene ikke vil få vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser for verken næringen eller det offentlige.

Med dette relativt begrensede virkeområdet vurderes endringen i lov om europeiske samarbeidsutvalg m.v. ikke å ville medføre særlige konsekvenser for verken næringen eller det offentlige.

De foreslåtte endringene i NIS-loven og skipsarbeidsloven som gjennomfører arbeidstakerdirektivet, innskrenker partenes adgang til å tariffeste andre regler enn de som følger av skipsarbeidsloven kapittel 11 om informasjon og drøfting. Ettersom det tidligere har vært en slik adgang for NIS-skip, antas det å bli behov for å oppdatere tariffavtaler i henhold til disse lovendringene.

Når det gjelder de øvrige endringene i skipsarbeidsloven, særlig de som er knyttet til gjennomføringen av virksomhetsoverdragelsesdirektivet, antas disse å medføre en noe økt administrativ og økonomisk byrde for næringen. De foreslåtte endringene som skal gjennomføre kravene etter masseoppsigelsesdirektivet, vil også kunne innebære beskjedne administrative konsekvenser i form av nye prosedyrer ved masseoppsigelser. Samlet sett vurderes likevel konsekvensene å ha et begrenset omfang.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Lise Christoffersen, Arild Grande, Eigil Knutsen og Hadia Tajik, fra Høyre, Margret Hagerup, Heidi Nordby Lunde og Kristian Tonning Riise, fra Fremskrittspartiet, Helge André Njåstad og lederen Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf

Lundteigen, fra Sosialistisk Venstreparti, Solfrid Lerbrekk, fra Venstre, Terje Breivik, og fra Kristelig Folkeparti, Geir Sigbjørn Toskedal, viser til at det avgis to innstillinger, Innst. 250 L (2018–2019) og Innst. 251 S (2018–2019), i forbindelse med komiteens behandling av Prop. 49 LS (2018–2019) Endringer i skipsarbeidsloven mv. og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 258/2018 av 5. desember 2018 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2015/1794 om arbeidsrettigheter for sjøfolk.

Komiteen viser til at det i proposisjonen fremmes lovforslag som følge av EØS-komiteens beslutning av 5. desember 2018 om å innlemme europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2015/1794 om endring av europaparlaments- og rådsdirektiv 2008/94/EF, 2009/38/EF, 2002/14/EF og rådsdirektiv 98/59/EF og 2001/23/EF i EØS-avtalen. Endringene gjelder arbeidsrettigheter for sjøfolk.

Komiteen viser til at direktivet endrer fem horisontale arbeidsrettsdirektiver og styrker arbeidsrettighetene til sjøfolk blant annet ved virksomhetsoverdragelser og ved masseoppsigelser. Lovendringene foreslås i skipsarbeidsloven, NIS-loven og lov om europeiske samarbeidsutvalg m.v.

Komiteen mener lovendringene vil kunne få positive konsekvenser for skipsfarten ved at det kan bli enda mer attraktivt å jobbe til sjøs.

Komiteen viser til at det avgjørende ved gjennomføringen er at kravene bygger på et kompromiss mellom Den europeiske rederiorganisasjonen (ECSA) og Den europeiske transportføderasjonen (ETF). Næringen, representert av både arbeidstaker- og arbeidsgiversiden, støtter gjennomføringen av endringsdirektivet. Komiteen viser til at forslagene til endringer er et resultat av Norges forpliktelser etter EØS-avtalen, og at de vil gi en generell styrking av sjøfolks arbeidstakerrettigheter.

Komiteen vil fremheve at både arbeidstaker- og arbeidsgiversiden støtter at direktivet skal gjennomføres, men er uenige om hvorvidt det bør innføres mer omfattende verneregler enn det som følger av direktivet om virksomhetsoverdragelser. Dersom man senere skulle ønske å innføre mer omfattende verneregler, forutsetter dette at spørsmålene utredes sammen med partene.

Komiteen merker seg at sjømannsorganisasjonene i høringsrundene har etterspurt en ytterligere styrking, blant annet ved at tariffavtalen som helhet bør gå over fra overdrageren til erververen. Dette er en nasjonal særregel i arbeidsmiljøloven som ikke stammer fra direktivet, men fra en anbefaling fra et eget lovutvalg. Det er ikke foretatt en tilsvarende utredning på skipsfartens område. De nasjonale særreglene som arbeidsta-

kersiden etterspør, kan derfor ikke innføres uten en nærmere konsekvensvurdering i samråd med partene.

Komiteen viser for øvrig til Innst. 251 S (2018–2019), der EØS-komiteens beslutning av 5. desember 2018 om å innlemme europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2015/1794 om endring av europaparlaments- og rådsdirektiv 2008/94/EF, 2009/38/EF, 2002/14/EF og rådsdirektiv 98/59/EF og 2001/23/EF i EØS-avtalen blir behandlet.

Komiteen støtter de fremlagte lovforslagene.

3. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i skipsarbeidsloven mv.

I

I lov 21. juni 2013 nr. 102 om stillingsvern mv. for arbeidstakere på skip gjøres følgende endringer:

§ 4-2 første ledd skal lyde:

(1) Utbetaling av lønn skal skje minst én gang i måneden. Utbetaling av feriepengene skjer i henhold til *ferieloven*.

§ 5-1 annet ledd og nytt tredje til femte ledd skal lyde:

(2) *Vurderer arbeidsgiver å gå til oppsigelse av minst ti arbeidstakere innenfor et tidsrom på 30 dager, uten at oppsigelsene er begrunnet i de enkelte arbeidstakeres forhold, skal det innledes drøftinger med arbeidstakerne tillitsvalgte. Drøftingene skal omhandle muligheten for å unngå oppsigelser eller redusere antallet, og tiltak for å minske skadevirkningene av oppsigelsene for arbeidstakerne. Arbeidsgiver skal så tidlig som mulig gi tillitsvalgte relevante opplysninger skriftlig.*

(3) *Ved oppsigelser etter annet ledd, skal arbeidsgiver gi de tillitsvalgte alle relevante opplysninger. Dette omfatter skriftlig melding om:*

- a. *grunnene til eventuelle oppsigelser*
- b. *antallet arbeidstakere som vil kunne bli oppsagt*
- c. *hvilke arbeidsgrupper arbeidstakerne som vil kunne bli oppsagt tilhører*
- d. *antallet arbeidstakere som normalt er ansatt*
- e. *hvilke arbeidstakergrupper som normalt er sysselsatt*
- f. *over hvilken periode oppsigelsene vil kunne bli foretatt*
- g. *forslag til kriterier for utvelgelse av de som eventuelt skal sies opp*
- h. *forslag til kriterier for beregning av eventuelle ekstraordinære sluttvederlag.*

Meldingen skal gis tidligst mulig og senest samtidig med at arbeidsgiver innkaller til drøftinger. Tilsvarende melding skal også gis til Arbeids- og velferdsetaten, jf. arbeidsmarkedsloven § 8.

(4) Arbeidstakernes tillitsvalgte kan kommentere meldingen direkte overfor Arbeids- og velferdsetaten.

(5) Planlagte masseoppsigelser får tidligst virkning 30 dager etter at Arbeids- og velferdsetaten er underrettet. Arbeids- og velferdsetaten kan forlenge fristen i henhold til arbeidsmarkedsloven § 8 tredje ledd.

§ 5-6 fjerde ledd oppheves.

Nytt kapittel 5 A med §§ 5 A-1 til 5 A-5 skal lyde:

Kapittel 5 A. Arbeidstakernes rettigheter ved virksomhetsoverdragelse

§ 5 A-1 Kapitlets virkeområde

(1) Kapitlet her gjelder ved overdragelse av en virksomhet eller en del av en virksomhet, herunder overdragelser av sjøgående skip. Med overdragelse menes en overføring av en selvstendig økonomisk enhet som beholder sin identitet etter overføringen. Kapitlet kommer likevel ikke til anvendelse dersom overdragelsen utelukkende gjelder skip.

(2) §§ 5 A-3 til 5 A-5 gjelder bare når

- a. virksomheten eller den delen av virksomheten som skal overdras ligger innenfor EØS, og
- b. erververen ligger innenfor EØS, eller den virksomheten eller delen av denne som overdras, forblir innenfor EØS.

(3) §§ 5 A-2 og 5 A-3 gjelder ikke ved overdragelse fra et konkursbo.

§ 5 A-2 Vern mot oppsigelse

(1) Overdragelse av en virksomhet eller en del av en virksomhet som nevnt i § 5 A-1 gir ikke i seg selv grunn for oppsigelse eller avskjed fra tidligere eller ny arbeidsgiver.

(2) Dersom en arbeidsavtale eller et arbeidsforhold opphører fordi skiftet av arbeidsgiver medfører vesentlige endringer i arbeidsvilkårene til skade for arbeidstakeren, anses opphøret som en følge av arbeidsgivers forhold.

(3) Ved tvister etter denne paragrafen gjelder §§ 5-10 og 5-11.

§ 5 A-3 Lønns- og arbeidsvilkår

(1) Den tidligere arbeidsgiverens rettigheter og plikter som følger av en arbeidsavtale eller et arbeidsforhold som foreligger på det tidspunktet overdragelsen finner sted, overføres til den nye arbeidsgiveren.

(2) Den nye arbeidsgiveren skal opprettholde de individuelle arbeidsvilkårene som følger av en tariffavtale som den tidligere arbeidsgiveren var bundet av, inntil

tariffavtalen utløper, eller en annen tariffavtale trer i kraft eller kommer til anvendelse.

(3) Arbeidstakernes rett til videre opptjening av alders-, etterlatte- og uførepensjon i henhold til en kollektiv tjenstepensjon, overføres ikke etter første og annet ledd.

§ 5 A-4 Representasjon

(1) Hvis virksomheten bevarer sin uavhengighet, skal tillitsvalgte som representerer arbeidstakere som berøres av en overdragelse som nevnt i § 5 A-1, beholde sin rettsstilling og funksjon.

(2) Hvis virksomheten ikke bevarer sin uavhengighet, skal de overførte arbeidstakerne som var representert før overdragelsen, fortsatt være representert på en egnet måte frem til et nyvalg kan finne sted.

(3) Første ledd gjelder ikke dersom overdragelsen medfører at grunnlaget for arbeidstakernes representasjon opphører. I slike tilfeller skal de tillitsvalgte fortsatt være sikret vern i samsvar med de avtalene som beskytter de tillitsvalgte på dette området.

§ 5 A-5 Informasjon og drøfting

(1) Tidligere og ny arbeidsgiver skal så tidlig som mulig informere de berørte arbeidstakernes tillitsvalgte om overdragelsen. Det skal gis særskilt informasjon om

- a. grunnen til overdragelsen
- b. den fastsatte eller foreslåtte dato for overdragelsen
- c. de rettslige, økonomiske og sosiale følgene av overdragelsen for arbeidstakerne
- d. planlagte tiltak overfor arbeidstakerne.

(2) I virksomheter hvor det ikke er tillitsvalgte skal de berørte arbeidstakerne så tidlig som mulig få informasjonen nevnt i første ledd.

(3) Dersom tidligere eller ny arbeidsgiver planlegger tiltak overfor arbeidstakerne, skal de så tidlig som mulig drøfte tiltakene med de tillitsvalgte med sikte på å oppnå en avtale.

§ 10-1 femte til syvende ledd oppheves.

§ 11-1 annet ledd oppheves. Nåværende tredje ledd blir annet ledd.

§ 11-2 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) *Bestemmelsene i denne paragrafen kan fravikes ved tariffavtale.*

§ 11-4 oppheves.

II

I lov 12. juni 1987 nr. 48 om norsk internasjonalt skipsregister skal § 8 første ledd lyde:

Bestemmelsene i skipsarbeidsloven § 3-1 fjerde ledd, §§ 3-3 til 3-8, § 4-2 tredje ledd, § 4-6 første ledd bokstav a, § 5-2 første ledd annet punktum og annet og tredje

ledd, § 5-3 annet ledd og tredje ledd bokstav a til d, § 5-4, § 5-6 *annet ledd*, § 5-7, § 5-9, § 5-10, § 5-12, § 5 A-2, §§ 6-1 til 6-3, § 7-2, § 7-3, §§ 7-5 til 7-12, § 8-4 og § 11-2 kan fravikes i tariffavtale.

III

I lov 23. august 1996 nr. 63 om allmenngjøring av bestemmelser i tariffavtale om europeiske samarbeidsutvalg m.v. oppheves § 1 annet ledd.

IV

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 30. april 2019

Erlend Wiborg

leder

Margret Hagerup

ordfører